

Huumepoliittista viisastenkiveä etsimässä

SANNA RÖNKÄ

Drug policy and the public good julkaistiin viime vuonna sarsarteoksena alkoholiopukselle *Alcohol: no ordinary commodity – research and public policy (ANOC)*². Alkoholipolitiikan suhteen ANOC:n viime vuonna ilmestynyt tarkistettu painos on uusin tuotos pitkässä sarjassa, joista ensimmäinen esitys oli Kettil Bruunin ja kumppaneiden jo 1975 julkaisema ”Purple Book”³. Huumeepoliitikasta vastaavia teoksia ei ole ilmestynyt aikaisemmin. Kirjoittajien kunnianhimoisena tavoitteena on tehdä monitieteinen synteesi huumausainepoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuudesta ja tämän perusteella antaa suosituksia päätöksenteon pohjaksi maailmanlaajuisesti. Käsillä on tiivistelmä 900 artikkelin, kirjallisuuskatsauksen, tieteellisen kirjan ja hallinnon raportin tuloksista. Tervetullutta ja tuoretta on, että tekijät eivät ole rajanneet tarkastelua vain huumausaineisiin, vaan ottaneet mukaan myös lääkeaineproblematiikan – nyt kun huumaavien lääkkeiden väärinkäyttö on taas alkanut näytellä teollisuusmaissa aikaisempaa suurempaa osaa.

1 Thomas F. Babor & Jonathan P. Caulkins & Griffith Edwards & Benedikt Fischer & David R. Foxcroft & Keith Humphreys & Isidore S. Obot & Jurgen Rehm & Peter Reuter & Robin Room & Ingeborg Rossow & John Strang

2 Babor, Thomas & al.: *Alcohol: No ordinary commodity – Research and Public Policy*. Oxford University Press, 2003; 2010

3 Bruun, Kettil & al.: *Alcohol Control Policies in Public Health Perspective*. Finnish Foundation for Alcohol Studies, 1975

Kirjoittajat ovat vakiintuneita tieteentekijöitä päihdetutkimuksen kentältä edustaen useita tieteenaloja, kuten sosiologiaa, politiikan ja julkishallinnon tutkimusta, psykiatriaa, psykologiaa, päihdelääketiedettä, kriminologiaa ja epidemiologiaa. Esipuheen mukaan suurin osa tekijöistä on kirjoittanut vähintään yhden kirjan kappaleista ja kaikki ovat osallistuneet kappaleiden työstämiseen. Tämän painottamiseksi tekijöiden nimet ovat kannessa aakkosjärjestyksessä, eikä yksittäisten kappaleiden pääkirjoittajaa ole mainittu.

Opuksen osista ensimmäinen antaa yleiskuvan huumeilanteesta maailmassa. Käytön ja haittojen lisäksi esitellään laittomien huume-markkinoiden toiminta samoin kuin laillisten markkinoiden merkitys lääkkeiden päihdekäytölle. Seuraavassa osiossa tarkastellaan huume-strategioiden ja -interventioiden vaikuttavuutta. Käsitellyksi tulevat käytön ehkäisy, palvelut, tarjonnan kontrolli, rikosseuraamukset ja lääkereseptijärjestelmät. Kolmannessa osassa aiheena on huumeepoliittikka ja -hallinto. Kansallisia eroja politiikoissa löytyy, vaikka huumausaineita kontrolloidaan kansainvälisellä tasolla.

Huumeiden käytön kuvauksessa kirja rajoittuu epidemiologiseen, eikä ”sosiaalisesta” tai ”kulttuurisesta” puhuta lainkaan. Ulkopuolelle eivät jää vain erilaiset käsitteellistykset, mutta myös merkittävä määrä tutkimusta. Varsin-

Thomas F. Babor & al.¹
Drug policy and the public good
Oxford University Press, 2010

kin kun yhtenäistä kuvaa maailman huumeilanteesta ei voida antaa: pelkästään käytetyt aineet ja käytön yleisyys vaihtelevat suuresti jo Euroopan naapurimaiden välillä. Esimerkiksi alaluku pistämisestä olisi rikkastunut merkittävästi huumealakuulttuurisesta näkemyksestä tai pistorituaalien mukaan ottamisesta ja auttanut ymmärtämään ilmiötä. Myöhemmissä luvuissa esiintyy myös kulttuurisia ja sosiaalisia tulokulmia, mutta sosiaalitieteellisen huumeitutkimuksen perusaheet, kuten sosiaalisten ongelmien, marginalisaation ja huumeiden käytön yhteydet, jätetään kokonaan keskustelematta. Yllättäen nämä yhteydet toimivat kuitenkin perusteina yhdelle kirjan johtopäätöksistä: huumeongelmien hoitoon vaikutetaan myös muilla politiikan ja hallinnon aloilla kuin perinteisellä huumeepoliitikalla.

Lopun johtopäätökset onkin kirjan etukäteen kiinnostavin osa. Kirjassa esitetyn tieteellisen evidenssin perusteella on tehty kymmenen loppupäätelmää, jotka voidaan lukea huumeepoliittisina suosituksina. Johtopäätökset ovat osin yhteiskuntatieteilijälle itsestään selviä, kuten että huumeongelmaan ei ole yhtä ihmelääkettä tai että harjoitetulla huumeepoliitikalla voi olla myös tahattomia seurauksia. Kirjoittajat hämmästelevät,

että poliisin ja muun kontrollipuolen toimenpiteiden vaikutavuudesta ei löydy juurikaan tutkimusta. Yksi aineiden laittomaan statukseen liittyvä johtopäätös on kuitenkin se, että kontrollitoimilla on tietty optimitaso, joka ylläpitää korkeita hintoja ja käytön stigmaa ja estää huumeiden laajamittaisen markkinoinnin. Tämän jälkeen lisäsatsauksilla käyttäjien tai edes pikkudiilereiden jahaamiseen ei ole enää vaikutusta, ja nämä resurssit tulisi suunnata muuhun lainvalvontaan.

Kirjassa puhutaan paljon käyttäjille tarjottavien palvelujen hyötyjen puolesta, erityisesti opioidikorvaushoitojen osalta. Ranskan 1990-luvun päätös tarjota heroineille kattavasti buprenorfiinikorvaushoitoa annetaan useampaan kertaan malliesimerkinä siitä, miten heroiniongelma johtuvat pidä-

tykset, kuolemat ja muut haitat saatiin nopeasti laskuun. Kirjoittajat eivät tosin mainitse, että tästä on seurannut Ranskassa samoin kuin meillä ei-toivotuja vaikutuksia, kuten buprenorfiinin väärinkäyttöä. Näytön mukaan myös monet muut terveydelliset ja sosiaaliset palvelut, esimerkiksi psykososiaalinen hoito ja neulojen vaihto, vähentävät huumehaittoja. Ehkäisevän päihdetyön osalta kirjan sanoma on masentava: harvalla ehkäisyohjelmalla on tutkimusten mukaan vaikutusta. Tässä avainsana on ”ohjelma”: esitelty tutkimus on pääosin amerikkalaisten ohjelmien, kampanjojen tai projektien arviointitutkimusta. Muutenkin suurisuuntaisista tavoitteista huolimatta kirjan teemat taitavat välillä törmätä tutkimustiedon saatavuuteen. Esimerkiksi

alaluku sekakäytöstä on 12 riiviä pitkä. Samasta syystä tavoiteltu globaali näkökulma rajoittuu lähinnä länsimaiseen, pääosin anglosaksisiin esimerkkeihin ja kirjallisuuteen.

Kirja on kirjoitettu selkeästi ja jäsennellysti, ja siten se on varmasti helppolukuinen myös ei-tieteentekijöille. Suomalaiselle tai eurooppalaiselle huume politiikalle kirjassa ei ole uusia avauksia. Erityisen suositeltavaa luettavaa se olisi päättäjille niissä maissa, joissa huumeongelmaan on vastattu lähinnä repressiivisin keinoin. Monitahoiseen huumeongelmaan ei löydy tutkimusnäyttöä samalla volyymillä kuin alkoholipolitiikkaan. Monenlaista evidenssiä on kuitenkin saatavilla, mistä huolimatta *“governments are still flying blind”*. Tähän tiivistyy kirjan pääsanoma.

THL julkaisee

Tuulia Rotko, Timo Aho, Niina Mustonen, Eila Linnanmäki

Kapeneeko kuilu?

Tilannekatsaus terveyserojen kaventamiseen Suomessa 2007–2010

Raporttiin on koottu sosioekonomisten terveyserojen kaventamisen kannalta keskeisiä kuluvan hallituskauden aikana käynnissä olevia toimenpiteitä Suomessa. Raportissa tarjotaan

myös toimenpidesuosituksia seuraavaan hallitusohjelmaan. Lisänä on taulukko, johon on koottu Kansallisen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelman (2008–2011) viidentoista toimenpiteen etenemisen tilanne.

Raportissa tarkastellaan köyhyyttä, lapsuuden ja nuoruuden elinoloja, maahanmuuttajien hyvinvointia sekä työoloja ja työttömyyden hoitoa. Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän ja informaatio-ohjauksen kehittämistä käsitellään omina lukuinaan.

Raportti 8/2011 116 s. 23 €